

GYULAI ERKEL FERENC GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM

HELYI TANTERV
IRODALOM ALAP ÉS EMELT
9-12. ÉVFOLYAM

2022

Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.”(Kölcsey Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is a záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzékét, az ítézőképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a diákokra hatalmas információ-mennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusan és kritikusan használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfajttörténeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában.

Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmi-társadalmi folyamataként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. *Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése.* Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzéket, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.

- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a diákoknak meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középiskolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberekké neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni.
- Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető. Minden nyelvtanóra kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik fontos elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja. A diákok érzelmi fejlődése az alapja későbbi személyes boldogulásuknak, együttműködési képességüknek, társadalmi beilleszkedésüknek és kulturált viselkedésüknek.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttekként kerüljenek ki a közoktatásból.

Irodalom

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9. évfolyam	2	72
10. évfolyam	3	108
11. évfolyam	3	108
12. évfolyam	3	96

9–10. ÉVFOLYAM

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszer:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényeget kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

IRODALOM 9. ÉVFOLYAM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK	ÓRA- SZÁM	FEJLESZTÉSI FELDATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom		4	Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban	művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ
A) Az irodalom és hatása		1		
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)			
B) Szerzők, művek párbeszéde		1		
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök				

Romhányi József: Tücsökdal				
Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei		1		
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger			
Műnemi-műfaji rendszer		1		
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia		8	<p>A mítoszok kulturális jelentőségének megértése</p> <p>Hősök és archetipusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben</p> <p>Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék</p> <p>Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése</p> <p>Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban</p> <p>A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy</p> <p>Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése</p> <p>A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése</p> <p>A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.</p>	szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

Az ősi magyar hitvilág	3		
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószei Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa)		
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)		
A görög mitológia	4		
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz,	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában		

Thészeusz és Ariadné, a Minótauroszt)				
Egyéb teremtésmítosz		1		
Babiloni teremtésmítosz (részlet)				
A görög irodalom	11	<p>Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján</p> <p>Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból</p> <p>Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).</p> <p>A szerzőkhöz, illetve hősökhez kapcsolódó toposzok megismerése</p> <p>Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen</p> <p>Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése</p> <p>A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése</p> <p>Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése</p> <p>Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában</p> <p>A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése</p>	<p>eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis</p>	

			Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.	
Az epika születése		4		
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)				
A görög líra, az időmértékes verselés		3		
Alkaiosz: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából			
Alkaiosz: Bortal				
Szapphó: Aphroditéhez				
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka				
Anakreón: Töredék a halálról				
Anakreón: Gyűlölöm				
A görög dráma		4		
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigóné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté			

A római irodalom		4	<p>Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.</p> <p>A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése</p> <p>Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata;</p> <p>Irodalmi műfajok, versformák megismerése;</p> <p>A görög és római kultúra viszonyának értelmezése;</p> <p>A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);</p>	imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horatiusi alapelvek, ars poetica
A polgárháborúk kora				
Catullus: Gyűlölk és szeretek	Catullus: Éljünk, Lesbia	1		
Augustus kora		3		
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoének Horatius: Licinius Murenához			
Vergilius: IX. ecloga				
Horatius: Thaliarchushoz				
Ovidius: Átváltozások				
Pygmalion				
A Biblia mint kulturális kód		12	<p>A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése</p> <p>Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése</p>	<p>Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis</p>

		<p>Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához</p> <p>Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban</p> <p>A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban</p> <p>A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma</p> <p>A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok</p>	
Az Ószövetség (részletek)	5		
Történeti könyvek			
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban		
Teremtéstörténet			
József			
Mózes második könyvéből részletek:			
Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat			
Tanító könyvek			
Zsoltárok könyve (23., 42.)			
	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy		

	Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség- feldolgozás)			
	Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)			
Újszövetség (részletek)		7		
Az „örömhír”				
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből			
Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	Az Újszövetség motívumainak megjelenése			
Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás			
Passió-történet	Az Újszövetség			
Jézus feltámadása	és a film Franco			
Lukács evangéliumából (részletek):	Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A			

	születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)			
Az irgalmas samaritanus	Az Újszövetség és a			
A tékozló fiú	képzőművészet			
Pál apostol Szeretethimnusza	(pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)			
A középkor irodalma		11	<p>Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése</p> <p>A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <p>Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása</p> <p>A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata</p> <p>A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése</p> <p>Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz</p> <p>A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban</p> <p>A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése</p>	<p>középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron</p>

			<p>Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése</p> <p>A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése</p> <p>Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante)</p> <p>Dante és Villon életműve jelentőségének megértése</p>	
Egyházi irodalom		3		
Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve			
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	Szent Erzsébet legendája (részlet)			
Halotti beszéd és könyörgés	Szent Margit legendája (részlet)			
Líra	Szent Gellért püspök legendája (részlet)			
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről			
Ómagyar Mária-siralom				
Lovagi és udvari irodalom		2		
Epika				
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)			
	Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp			

Líra				
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden			
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái	3		
A középkor világi irodalma		3		
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana			
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella			
A reneszánsz irodalma		16		
A humanista irodalom		4	Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése	reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

			Petrarca-sonett megismerése a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével	
Líra	Petrarca:			
Petrarca: Pó, földi kérgem	Dalokkönyv (részletek)			
Portré: Janus Pannonius	Janus Pannonius:			
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius:			
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez			
Epika				
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)			
Felhasznált tanórák Szabadon felhasználható órakeret		54 18		
Összesen		108		
Irodalom 10. évfolyam				

A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)	2		
Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)			
Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár				
Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)			
A reformáció világi irodalma		2	A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése	bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia
Históriás énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger	Szemelvények a magyar			

vár viadaljáról (részlet)	reformáció irodalmából			
Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)				
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)			
Líra a reformáció korában	4	Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban A szonett formai változása Shakespeare-nél A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.	Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett	
Portré: Balassi Bálint				

Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare- szonettek			
Balassi Bálint: Borivóknak való				
Balassi Bálint: Adj már csendességet...				
Balassi Bálint: Hogy Júliára talála				
William Shakespeare: LXXV. szonett				
Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	4	<p>Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására</p> <p>A színházi kultúra alapvető változásai a görög színházról a shakespeare-i színházig</p> <p>A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése</p> <p>Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése</p> <p>Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában</p> <p>A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése</p> <p>A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása</p> <p>Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a</p>	blank verse, commedia dell'arte, hármasszínpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia	

		színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása	
William Shakespeare: Romeo és Júlia	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)		
vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)		
A barokk és a rokokó irodalma	7	<p>Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése</p> <p>A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <p>Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása</p> <p>A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata</p> <p>A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése,</p> <p>a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével</p>	barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóénekek, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat
Epika	5		

Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)				
Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz				
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)				
Levél				
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)			
Tudományos élet				
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet)			
A kuruc kor lírája: művek, műfajok		2		
Rákóczi-nóta				

Őszi harmat után				
A felvilágosodás irodalma	28			
Az európai felvilágosodás	9	<p>A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben</p> <p>Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése</p> <p>Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben</p> <p>Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése</p> <p>A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként</p> <p>A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából</p> <p>A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai</p> <p>A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat</p>		felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény
Epika	5			
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques			
Voltaire: Candide (részletek)	Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet)			

	Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Esmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)			
Színház- és drámatörténet		3		
A francia klasszicista dráma		3		
Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)			
Johann Wolfgang von	Irodalom és színház			

Goethe: Faust I. (részletek)	A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma			
Líra		1		
Robert Burns: John Anderson	William Blake: A tigris William Blake: A bárány			
Robert Burns: Falusi randevú	Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály			
A felvilágosodás irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	korának magyar	8	Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével	vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal

Epika		2		
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)			
Líra		6		
Kazinczy Ferenc: Tövisök és virágok (részletek)	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor			
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete			
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	Csokonai Vitéz Mihály: A feredés			

Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni			
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	versek Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az			
Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz	első oskoláról a Somogyban Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz			
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Csokonai Vitéz Mihály: A vidám			
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánosságához	természetű poéta			
Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	11	<p>A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése</p> <p>Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése</p> <p>Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban</p> <p>A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése</p> <p>Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása</p> <p>Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése</p>	nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, próféta szerephelyzet	

		<p>Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása</p> <p>Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)</p> <p>Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai</p> <p>A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével</p>	
Líra	8		
Portré: Berzsenyi Dániel			
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától		
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátjánémhoz			
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél			
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)			
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)			
Portré: Kölcsey Ferenc			
Kölcsey Ferenc: Himnusz			

Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	Berzsenyi Dániel: Napoleonhoz Kisfaludy			
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	Károly: Szülőföldem szép határa!			
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke	Kölcsey Ferenc: Bordal Kölcsey Ferenc: Csolnokon			
Epika		1		
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)			
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)				
Színház és dráma		2		
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán			
	Irodalom és tévjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők			
A romantika irodalma		9	A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben	korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

		<p>Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének megismerése</p> <p>Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben</p> <p>Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése</p> <p>A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként</p> <p>Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből</p>	
Az angolszász romantika	3		
George Byron egy szabadon választott művéből részlet			
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe		
	Irodalom és film/tévésjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja		
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga		

	Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló			
A francia romantika		2		
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale-Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása			
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása			
A német romantika		1		
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszlek			

	Heinrich Heine: Memento			
Az orosz romantika		2		
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma			
A lengyel romantika		1		
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)			
A magyar romantika irodalma		26		
Életművek a magyar romantika irodalmából		25		
Vörösmarty Mihály		8	<p>A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint</p> <p>Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése</p> <p>Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése</p> <p>A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése</p> <p>Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban</p>	rapszódia, drámai költemény

		A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása	
	Epika		
	Zalán futása (Első ének, részlet)		
Líra	Magyarország		
Szózat	címere		
Gondolatok a könyvtárban	Virág és pillangó Liszt Ferenchez		
A merengőhöz	Az élő szobor Ábránd		
Az emberek	Fóti dal		
Előszó			
A vén cigány			
Dramai költemény			
Csongor és Tünde			
Petőfi Sándor	10	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése A költő epikájának (Az apostol, A helység kalapácsa) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül	népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz

		<p>Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai</p> <p>A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében</p> <p>Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében</p> <p>A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése</p> <p>A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történéseiben</p>	
Líra			
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné		
A bánat? egy nagy oceán	Isten csodája A virágnak		
A természet vadvirága	megtiltani nem lehet Szeget szeggel		
Fa leszek, ha...	Csokonai Megy a juhász		
Reszket a bokor, mert...	számáron Szeptember		
Minek nevezzetek?	végén Beszél a fákkal a		
	bús őszi szél		
Egy gondolat bánt engemet	Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes		
	Pacsirtaszót hallok megint		
A puszta, télen vagy Kis-Kunság	Szabadság, szerelem		
A XIX. század költői			

Fekete- piros dal				
Epika				
A helység kalapácsa (részlet)	Úti levelek (részletek)			
Az apostol (részlet)				
Jókai Mór		7	Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása Legalább egy regény önálló elolvasása Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével	irányregény, utópia, szigetutópia
Elbeszélések				
A tengerszem tündére	A megölt ország A debreceni			
A huszti beteglátogatók	kastély A magyar Faust Két menyegző			
Regények				
Az arany ember	Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán:			

	Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok			
Tudományos élet a romantika korában		1		nemzeti szemlélet, korszerű népiesség
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)			
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)			
Felhasznált tanórák Szabadon felhasználható órakeret Összes óraszám		82 26 108		

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből).
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

11-12. évfolyam

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képesé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „*A XX. századi történelem az irodalomban*” című anyagrész. A *témakör* oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem kataklizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjék erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvméleinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő –

összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.

- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésselvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.

A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

IRODALOM 11. ÉVFOLYAM				
TÖRZSANYAG (óraszám 80%- a)	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK	ÓRASZÁM	FEJLESZTÉSI FELDATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
A klasszikus modernség irodalma		38		
A nyugat-európai irodalom		5		
	Charles Dickens: Twist Olivér			
Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)			
	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek			
Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)				
Az orosz irodalom		5	Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésselvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése	klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma

			<p>Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével</p> <p>Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése</p> <p>Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban</p> <p>A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése</p>	
Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr			
Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)				
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	<p>Irodalom és film</p> <p>Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)</p>			
Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	<p>Irodalom és színház</p> <p>Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)</p>			
A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	3	<p>A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése</p> <p>A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása</p> <p>A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény</p>	<p>szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, színesztézia, kiátkozott költő</p>	

			jellemzőinek számbavétele A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók)	
Charles Baudelaire				
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög Kapcsolatok			
Az albatrosz				
Paul Verlaine				
Őszi chanson	Holdfény			
Költészettan				
Arthur Rimbaud				
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)			
Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában		25		
Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából				
Arany János		10	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek) Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése A költő epikájának (Toldi estéje, Buda halála) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása	ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus

			<p>Arany lírai és epikus költészetében</p> <p>Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykorosi évek, Őszikék)</p> <p>Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása</p> <p>Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése</p> <p>Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése</p>	
Epika	Toldi szerelme			
Toldi estéje	(részletek)			
Balladák	Buda halála			
Ágnes asszony	(részletek) A nagyidai cigányok			
V. László	A walesi bárdok			
Vörös Rébék	Tetemre hívás			
	Híd-avatás			
	Tengeri-hántás			
Líra				
Fiamnak	Visszatekintés			
Letéskent a lantot	Széchenyi emlékezete			
Kertben	Az örök zsidó			
Epilógus	Őszikék			
	Tamburás öreg úr			
	Sejtelem			
	A tölgyek alatt			
Kozmopolita költészet				
Mindvégig				
Mikszáth Kálmán	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai	6	<p>Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása</p> <p>Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása</p> <p>Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása</p> <p>A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában</p>	különc, donquijoteizmus

			<p>Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban</p> <p>A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése</p> <p>Mikszáth egy művében a külön szerepének tanulmányozása</p> <p>Erkölcsei kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben</p>	
Az a fekete folt				
Bede Anna tartozása				
A bágyi csoda				
Beszterce ostroma	Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)			
Színház- és drámatörténet				
Madách Imre: Az ember tragédiája	Mózes	5	<p>Madách Imre Az ember tragédiája című művének közös órai feldolgozása</p> <p>A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése</p> <p>A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet</p> <p>A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása</p> <p>Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?)</p> <p>Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben</p>	<p>emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter</p>
Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából		4	Ezen XIX. századi alkotók helyének,	nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal

			irodalomtörténeti szerepének megismerése A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	
Tompa Mihály				
A gólyához	Népdal			
A madár, fiaihoz				
Gárdonyi Géza				
Az én falum (részletek)	Az Isten rabjai (részlet)			
A láthatatlan ember (részlet)				
Vajda János				
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös			
	Reviczky Gyula			
	Magamról			
	Schopenhauer olvasása közben			
A magyar irodalom a XX. században		44		
Életművek a XX. század magyar irodalmából		30		
Herczeg Ferenc		5	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések	Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű

			<p>vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben</p> <p>A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése</p> <p>Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése</p>	
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)			
Fekete szüret a Badacsonyon				
Színház- és drámatörténet: Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)			
Ady Endre	<p>A Tisza-parton</p> <p>Lédával a bálban</p> <p>Vér és arany</p> <p>Sem utódja, sem boldog őse...</p> <p>Az eltévedt lovas</p> <p>Elbocsátó szép üzenet</p> <p>Sípja régi babonának</p> <p>Köszönöm, köszönöm, köszönöm</p> <p>Ember az embertelenségben</p> <p>A Hortobágy poétája</p> <p>Párisban járt az Ősz</p>	9	<p>Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái</p> <p>Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében</p> <p>A szimbólumok újszerű használata az életműben</p> <p>A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése</p> <p>Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése</p> <p>Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból</p> <p>Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával</p> <p>A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása</p> <p>A Nyugat születése, jelentőségének felismerése</p>	<p>szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés</p>

			Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása	
Góg és Magóg fia vagyok én...				
Héja-nász az avaron				
Harc a Nagyúrral				
Új vizeken járok				
Az ős Kaján				
A Sion-hegy alatt				
Az Úr érkezése				
Kocsi-út az éjszakában				
Emlékezés egy nyár-éjszakára				
Őrizem a szemed				
Babits Mihály		8	<p>Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzssanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével</p> <p>Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése</p> <p>Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésselvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékörzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása</p> <p>Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával</p> <p>Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei</p> <p>Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége;</p>	<p>filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, ironia</p>

			szemléleti, esztétikai öröksége	
In Horatium	A Danaidák			
A lírikus epilógja	Húsvét előtt			
Esti kérdés	Örök kék ég a felhők mögött (részlet)			
Jobb és bal	Ádáz kutyám			
Mint különös hírmondó...	A gazda bekeríti házát			
Ősz és tavasz közt	Csak posta voltál Balázsolás			
Jónás könyve; Jónás imája	A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban			
d) Kosztolányi Dezső		8	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzanyagban megjelölt művek elemzésével Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében)	homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke			

éjjel, Anyuska régi képe)				
Boldog, szomorú dal				
Őszi reggeli				
Halotti beszéd				
Hajnali részegség				
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta			
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs			
Portrék a XX. század magyar irodalmából		9		
Móricz Zsigmond		5	Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok,	naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom
Tragédia	Judith és Eszter			
Úri muri	Barbárok Tündéerkert (részlet)			
Wass Albert		4		

			<p>kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti háttérének feltárása</p> <p>A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése</p> <p>Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben</p> <p>A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása</p>	
Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!			
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)			
Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói	5	<p>Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata</p> <p>A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése</p> <p>Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg</p> <p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.</p> <p>Az Így írtok ti irodalmi jelentőségének megértése</p> <p>A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése</p> <p>Összehasonlító elemzés készítése közös téma,</p>	<p>A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia</p>	

			motívum, műfaj vagy forma alapján	
Juhász Gyula		1		
Tiszai csönd	Halotti beszéd			
Anna örök	Utolsó vacsora			
	Szerelem			
Tóth Árpád		1		
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz			
Lélektől lélekig				
Isten oltó-kése	Jó éjszakát Álarcosan			
c) Karinthy Frigyes		3		
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek) Utazás a koponyám körül (részlet)			
Találkozás egy fiatalemberrel	Előszó			
	Szerb Antal			
	Budapesti kalauz marslakók számára Utas és holdvilág (részlet)			
Felhasznált tanórák:	83			
Szabadon felhasználható tanórák száma:	25			
Összes óraszám:	108			
A modernizmus irodalma	18		Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata. Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése	dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern

		<p>Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése</p> <p>Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése</p> <p>A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.</p> <p>Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai</p>	
Avantgárd mozgalmak		3	
Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok; Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz		
Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)			
A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai		3	
Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)	Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)		
	Gottfried Benn: Kék óra		
	Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer		
A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai		4	
Franz Kafka: Az átváltozás	Franz Kafka: A per (részletek)		

Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló	Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita			
Színház- és modernizmus drámai törekvései	drámatörténet: a	4		
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurácsi mama	Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)			
Samuel Barclay Beckett: Godot- ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus				
A posztmodern világirodalom		3		
Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio			
Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár			
	Julio Cortázar: Összefüggő parkok			
A magyar irodalom a XX. században II.		42		
Életmű a XX. század magyar irodalmából II.				
József Attila		9	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszembesítés, közéleti és gondolati	tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd

		<p>költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása</p> <p>Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függenek össze a pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal</p> <p>A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai</p> <p>József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata</p> <p>József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival)</p> <p>Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása</p>	
Nem én kiáltok	<p>Szegényember balladája</p> <p>Medáliák (részlet)</p> <p>Istenem</p> <p>Tiszta szívvel</p> <p>Áldalak búval, vigalommal</p> <p>Tedd a kezed</p> <p>Téli éjszaka</p> <p>Eszmélet</p> <p>Levegőt!</p> <p>Kész a leltár</p> <p>Gyermekké tettél</p> <p>Születésnapomra</p> <p>Nagyon fáj (Talán eltűnök hirtelen...)</p> <p>(Íme, hát megleltem hazámat...)</p>		
Reménytelenül			
Holt vidék			
Óda			
Flóra			
Kései sirató			
A Dunánál			
Tudod, hogy nincs bocsánat			
Nem emel föl			
(Karóval jöttél...)			
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	7	<p>A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban</p> <p>Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz</p>	<p>groteszk, abszurd, egyperces, családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziség</p>

			változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	
a) Örkény István		2		
Egyperces novellák (részletek)				
b) Szabó Magda		2		
Az ajtó	Irodalom és film Szabó István: Az ajtó			
Kányádi Sándor		2		
Fekete- piros	Dél keresztje alatt			
Halottak napja Bécsben	Csángó passió Hiúság			
Sörény és koponya (részlet)	Kuplé a vörös villamosról			
Valaki jár a fák hegyén				
Metszetek a XX. század magyar irodalmából		23	A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Történelmi kataklizmák és egyéni helytállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban	életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalom

			<p>Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban</p> <p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.</p> <p>A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása</p> <p>Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján</p>	
Metszetek: egyéni utakon		6		
Krúdy Gyula		2		
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád			
Szabó Dezső		2		
Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)			
Weöres Sándor		2		
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	Psyché (részletek)			
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói		6		
Szabó Lőrinc		2		
Semmiért Egészen	Kalibán Dsuang Dszi álma Különbéke			
Mozart hallgatása közben	Tücsökzene (részletek)			
Radnóti Miklós		4		
Járkálj csak, halálraítélt!	Első ecloga Tétova óda Nem bírta hát...			
Hetedik ecloga	Levél a hitveshez Töredék			
Erőltetett menet	A la recherche			
Razglednicák				
	Márai Sándor:			

	Szindbád hazamegy (részlet)			
	Halotti beszéd			
	Ottlik Géza			
	Iskola a határon (részlet)			
	Buda (részlet)			
Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból		6		
Dsida Jenő		2		
Nagycsütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)			
Arany és két szavakkal				
Reményik Sándor		2		
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet			
Eredj, ha tudsz (részlet)				
Áprily Lajos		2		
Tavasza házsongárdi temetőben	Holló-ének Kolozsvári éjjel			
Március				
	Kós Károly			
	Varjú-nemzetség (részlet)			
	Nyirő József			
	Madéfalvi veszedelem (részlet)			
	Gion Nándor			
	A kárókatona még nem jöttek vissza			
	Kovács Vilmos			
	Holnap is élünk			
Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából		2		
Nagy László	Gyöngyszoknya (részlet)			
Ki viszi át a Szerelmet	Himnusz Minden időben			
Adjon az Isten	Csodafíú szarvas Tűz			
Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói				
Pilinszky János		2		
Halak a hálóban	Harbach 1944			
Apokrif	Agonia christiana Nagyvárosi ikonok			
Négysoros				
	Nemes Nagy Ágnes			
	A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája			
	Mándy Iván			

	Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija			
Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból		1		
Illyés Gyula Puszták népe (részlet)	Sinka István			
	Fekete bojtár vallomásai (részlet)			
	Csoóri Sándor			
	Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsa Anyám szavai			
	Metszetek a magyar posztmodern irodalomból			
	Tandori Dezső			
	Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása			
	Hajnóczy Péter			
	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)			
	Esterházy Péter			
	Termelési kissregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)			
Színház- és drámatörténet		3	A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése	totalitárius, történelmi dráma
Örkény István: Tóték	Irodalom és film	2		

	Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!			
	Németh László: A két Bolyai (részlet)			
Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)	Szabó Magda: A macskák szerdája	1		
	Sütő András: Advent a Hargitán			
	Csurka István: Házmestersirató			
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit			
A XX. századi történelem az irodalomban		8	A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése	
Trianon		2		
Juhász Gyula: Trianon	Babits Mihály: A repülő falu			
Vérző Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső)	Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)			
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás			
Világháborúk		1		
Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...	Magyar katonák dala			
	Alexis levele Alexandrához			
	Polcz Alaine: Asszony a fronton			
Holokauszt		2		
Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film Török Ferenc: 1945			

Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép			
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság			
Kommunista diktatúra		1		
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó			
	Faludy György: Kihallgatás			
	Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetecsoport (részlet)			
	Irodalom és film Michael Radford: 1984			
1956		2		
Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő			
	Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld			
	Albert Camus: A magyarok vére (részlet)			
Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd				
Metszetek a kortárs magyar irodalomból		5		
A szaktanár által szabadon választott írók, művek				
Felhasznált tanórák száma:		72		
Szabadon felhasználható tanórák száma:		24		
Összes tanóra:		96		

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK 9-12. ÉVFOLYAM

A pedagógia történetében nagyon sokféle tanulási és oktatási stratégia létezik. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. Gondolkodni és beszélni tanít (Babits, 1908.). A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: az

irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok, stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 3. szakaszának 1-2. évében (9-10. évfolyam) a javasolt tanulásszervezési módok: a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása, az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása, a gamifikáció. Javasolt az összetett gondolkodás kialakítása tanári kalauzzal.

A képzés 3. szakaszának 3-4. évében az önálló, illetve a kooperatív csoportokban kialakított munkavégzés kiemelt jelentőségű az érettségi, illetve a továbbtanulás szempontjából. Ajánlott a hagyományos és digitális technikák bekapcsolása a tananyag-feldolgozásba, az összetett gondolkodási műveletek fejlesztése (absztrakció, elemzés, analógia alapján gondolkodási műveletek felismerése, új gondolkodási műveletek elsajátítása, kognitív struktúrák felismerése és megalkotása, stb.).

Tanulásszervezési módok

Javasolt a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).

Továbbra is javasolt: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.

A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot. Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasolt az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Esszéírás, gondolattérképek, fűrtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa). Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára). A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban kiemelt jelentősége van) pl.: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok készítése, meghívott előadók meghallgatása)

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

IRODALOM (EMELT)

9–12. ÉVFOLYAM

Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.” (Kölcsey Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is a záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzékét, az ítéliképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a diákokra hatalmas információ-mennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusan és kritikusan használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfaj-történeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában. Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmi-társadalmi folyamataként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. *Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése.* Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzékét, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.

- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a diákoknak meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középiskolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberekké neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni.
- Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető. Minden nyelvtanóra kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik fontos elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja. A diákok érzelmi fejlődése az alapja későbbi személyes boldogulásuknak, együttműködési képességüknek, társadalmi beilleszkedésüknek és kulturált viselkedésüknek.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttként kerüljenek ki a közoktatásból.

Irodalom

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9. évfolyam	3	108
10. évfolyam	4	144
11. évfolyam	4	144
12. évfolyam	4	128

9–10. ÉVFOLYAM

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényegyet kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.

- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

IRODALOM 9. ÉVFOLYAM			
TÖRZSANYAG	ÓRA SZÁ M	FEJLESZTÉSI FELDATOK ÉS ISMERETEK	FOGA LMAK
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	7	Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészek olvasása, közös értelmezése Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei Nyelv és nyelvviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban	
A) Az irodalom és hatása	1		
Karinthy Frigyes: A cirkusz			
Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról			

II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)			
B) Szerzők, művek párbeszéde	2		
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal			
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	2		
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek) Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger			
Műnemi-műfaji rendszer	2		
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	13	<p>A mítoszok kulturális jelentőségének megértése</p> <p>Hősök és archetipusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben</p> <p>Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék</p> <p>Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése</p> <p>Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban</p> <p>A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy</p> <p>Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése</p> <p>A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése</p> <p>A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.</p>	szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jukulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológiai eredetmítosz, archaikus világ, archetipus
A) Az ősi magyar hitvilág	4		

<p>Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)</p> <p>Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa)</p> <p>Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek)</p> <p>Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)</p> <p>Irodalom és mozgókép:</p> <p>Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)</p>			
B) A görög mitológia	8		
<p>A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése</p> <p>Az olimposzi istenek</p> <p>A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)</p> <p>További görög mítoszok:</p> <p>Hésziodosz: Istenek születése (részletek)</p> <p>Hésziodosz: Munkák és napok (részletek)</p> <p>A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában</p>			
C) Egyéb teremtésmítosz Babiloni teremtésmítosz (részlet)	1		
III. A görög irodalom	20	<p>Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján</p> <p>Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból</p> <p>Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szapphó, Alkaios, Szapphó)</p>	<p>eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció</p>

		<p>Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).</p> <p>A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése</p> <p>Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen</p> <p>Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése</p> <p>A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése</p> <p>Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése</p> <p>Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában</p> <p style="padding-left: 40px;">A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése</p> <p>Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása</p> <p>Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.</p>	<p>ció, in medias res, deus ex machina</p> <p>, hexamet er; dal, elégia, epigram ma, himnusz</p> <p>, időmértékes verselés fogalma i, toposz, tragédia, komédia</p> <p>, dialógus</p> <p>, monológ, hármasszöveg, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont</p> <p>, megoldás, kar, katarzis</p>
<p>A) Az epika születése Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)</p>	<p>8</p>		
<p>B) A görög líra, az időmértékes verselés</p>	<p>4</p>		

Szemelvények az antik görög lírából Alkaiosz: Az állam hajója Alkaiosz: Bordal Szapphó: Aphroditéhez Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka Anakreón: Töredék a halálról Anakreón: Gyülölöm			
C) A görög dráma	8		
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté			
IV. A római irodalom	8	Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek. A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata; Irodalmi műfajok, versformák megismerése; A görög és római kultúra viszonyának értelmezése; ai kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás); –	imitáció , dal, óda, elégia ekloga, episztola, a, strófasz erkezet, horatiusi alapelve k, ars poetica
A) A polgárháborúk kora	2		
Catullus: Gyülölök és szeretek Catullus: Éljük, Lesbia			
B) Augustus kora	6		
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor) Vergilius: IX. ecloga Horatius: Thaliarchushoz Ovidius: Átváltozások Pygmalion Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoének			

Horatius: Licinius Murenához			
V. A Biblia mint kulturális kód	20	<p>A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése</p> <p>Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése</p> <p>Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához</p> <p>Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban</p> <p>A bibliai hagyomány meghatározó jellege</p>	
A) Az Ószövetség (részletek)	10		
a) Történeti könyvek	–	–	
<p>Mózes első könyvéből részletek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teremtéstörténet • József <p>Mózes második könyvéből részletek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat <p>–</p> <p>Szemelvények az Ószövetségből</p> <p>Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban</p> <p>b) Tanító könyvek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zsoltárok könyve (23., 42.) <p>–</p> <p>Az Ószövetség és a film</p> <p>Ridley Scott: Exodus vagy</p> <p>Roger Young: Mózes</p> <p>(vagy más Ószövetség-feldolgozás)</p> <p>Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarrotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)</p>			

B) Újszövetség (részletek)	10		
a) Az „örömhír”	–	–	–
<p>Máté evangéliumából részletek:</p> <p>Szemelvények az Újszövetségből</p> <p>Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban</p> <p>Karinthy: Barabbás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus Krisztus születése, megkeresztelése • Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, • A magvető példázata 			
<ul style="list-style-type: none"> • Passió-történet • Jézus feltámadása <p>Lukács evangéliumából (részletek):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az irgalmas szamaritánus • A tékozló fiú <p>–</p> <p>Az Újszövetség és a film</p> <p>Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)</p> <p>Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)</p> <p>Pál apostol Szeretethimnusza</p>			

<p>VI. A középkori irodalma</p>		<p>13</p>	<p>Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése</p> <p>A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <p>Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása</p> <p>A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata</p> <p>A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése</p> <p>Szövegrészlet elemzése a középkori irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz</p> <p>A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban</p> <p>A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése</p> <p>Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése</p> <p>A kézíratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése</p> <p>Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante)</p> <p>Dante és Villon életműve jelentőségének megértése</p>	<p>középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegméltóság, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradics</p>
--	--	-----------	---	---

				om, emberis égekölte mény, allegória , szimból um, tercina, balladaf orma, rondó, rím, oktáva, testame ntum, haláltán c, oximoro n
A) Egyházi irodalom		3		
a) Epika: Szent Ágoston: Vallomások (részlet) Halotti beszéd és könyörgés b) Líra Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról Ómagyar Mária-siralom – Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről				
B) Lovagi és udvari irodalom		2		
a) Epika Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet) – Kálti Márk: Képes krónika (részlet) Irodalom és film				

Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp			
b) Líra Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden	2		
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek) – Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái	3		
D) A középkor világi irodalma vágánsköltészet Carmina Burana (részlet) François Villon: A nagy testamentum (részletek) Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella	3		
VII. A reneszánsz irodalma	16		
A humanista irodalom	5	Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése Petrarca-szonett megismerése a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos	reneszán sz, humaniz mus, reformá ció, szonett, novella, novellaf üzér, anekdot a, búcsúve rs

		ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével	
a) Líra Petrarca: Pó, földi kérgem	2		
Portré: Janus Pannonius Janus Pannonius: Pannónia dicsérete Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	6		
– Petrarca: Daloskönyv (részletek) Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez			
b) Epika Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella Boccaccio: Dekameron (részletek)	3		
Felhasznált tanórák	97		
Szabadon felhasználható (felzárkóztatásra, elmélyítésre) órák száma	11		
Összes óraszám	108		
Irodalom 10. évfolyam			
A) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése – Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)	5		
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)			
Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)			
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár			
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek) –			

Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)			
<p>B) A reformáció világi irodalma</p> <p>–</p> <p>a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)</p> <p>b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfőről és egy tündér szűz leányról (részletek)</p> <p>– Szemelvények a magyar reformáció irodalmából</p>	4	<p>A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése</p> <p>A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése</p> <p>A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése</p> <p>A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése</p>	<p>bibliofo rdítás, zsolta rdítás, vitairat, vitadrá ma, jeremiá d, fabula, dallam vers, szöveg vers, mese, példáza t, história s ének, széphis tória, lovagre gény- paródia</p>
A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)	1		

<p>C) Líra a reformáció korában</p> <p>a) Portré: Balassi Bálint Balassi Bálint: Egy katonanének Balassi Bálint: Borivóknak való Balassi Bálint: Adj már csendességet... Balassi Bálint: Hogy Júliára talál</p> <p>b) William Shakespeare: LXXV. szonett További Balassi-versek További Shakespeare-sonettek</p>	<p>6</p> <p>2</p>	<p>Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása</p> <p>Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)</p> <p>Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai</p> <p>Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban</p> <p>A szonett formai változása Shakespeare-nél</p> <p>A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.</p>	
<p>D) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában</p>	<p>4</p>	<p>Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására</p> <p>A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig</p> <p>A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése</p> <p>Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése</p> <p>Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában</p>	<p>blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia</p>

		<p>A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése</p> <p>A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása</p> <p>Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása</p>	
<p>William Shakespeare:</p> <p>Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)</p>	7		
<p>VIII. A barokk és a rokokó irodalma : 11 óra</p>		<p>Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése</p> <p>A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <p>Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása</p> <p>A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata</p>	
<p>A) Epika</p> <p>–</p> <p>a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás</p> <p>Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)</p> <p>b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz</p> <p>Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)</p> <p>c) Levél</p> <p>Mikes Kelemen: Törökországi levelek</p>	2	2	<p>A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése,</p> <p>a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével a barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóénekek, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat</p> <p>–</p>

<p>Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek) (1., 37., 112.)</p> <p>d) Tudományos élet Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet) Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet)</p> <p>B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok Rákóczi-nóta Őszi harmat után</p>	1		
	3		
	2		
<p>IX. A felvilágosodás irodalma</p>	50		
<p>A) Az európai felvilágosodás 3 óra</p>		<p>A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben</p> <p>Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése</p> <p>Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben</p> <p>Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése</p> <p>A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként</p> <p>A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából</p> <p>A klasszicizmus eszmetörténeti háttére, főbb sajátosságai</p> <p>A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat</p> <p>– – – –</p>	<p>felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionális, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika,</p>

			rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény
a) Epika Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek) Voltaire: Candide (részletek) Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)	5	-	-
b) Színház- és drámatörténet	4	-	-
A francia klasszicista dráma Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek) Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet) Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma			

c) Líra	2	-	-
Robert Burns: John Anderson Robert Burns: Falusi randevú William Blake: A tigris William Blake: A bárány Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály			
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	16	<p>Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése</p> <p>A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <p>Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása</p> <p>A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével</p>	<p>vátesz, röpirat, komikus vagy vígepos z, szentim entális levélreg ény, nyelvújí tás, ortológu sok, neológu sok, stíluszsi ntézis, piktúra, szentenc ia, anakreo ni dalok, népies helyzetd al</p>
a) Epika	6		

<p>Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)</p> <p>Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet)</p> <p>Kármán József: Fanni hagyományai (részletek)</p> <p>Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet)</p> <p>Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)</p>			
<p>b) Lira</p>	<p>10</p>		
<p>Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek)</p> <p>Portré: Csokonai Vitéz Mihály</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Az estve</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: A feredés</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta</p>			

<p>C) <i>Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban</i></p>	<p>20</p>	<p>A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése</p> <p>Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése</p> <p>Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban</p> <p>A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése</p> <p>Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása</p> <p>Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése</p> <p>Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása</p> <p>Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)</p> <p>Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai</p> <p>A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével</p>	<p>nemzeti himnusz</p> <p>, értekezé s, intelem, értéksze mbesítő és időszem besítő verstípu s, nemzeti identitás , közössé gi értékren d, költői öntudat, prófétai szerephe lyzet</p>
<p>a) Líra</p>		<p>–</p>	
<p><i>Portré: Berzsenyi Dániel</i></p> <p>Berzsenyi Dániel: Osztályrészem</p> <p>Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz</p> <p>Berzsenyi Dániel: A közelítő tél</p> <p>Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz(I.)</p> <p>Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)</p>	<p>6</p> <p>6</p>		

<p>Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet)</p> <p>Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.)</p> <p>Berzsenyi Dániel: Horác</p> <p>Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz</p> <p>Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától</p> <p>Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz</p> <p>Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa!</p> <p style="text-align: center;">Portré: Kölcsey Ferenc</p> <p>Kölcsey Ferenc: Himnusz</p> <p>Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas</p> <p>Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala</p> <p>Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke</p> <p>Kölcsey Ferenc: Bordal</p> <p>Kölcsey Ferenc: Csolnakon</p>			
<p>b) Epika</p> <p>–</p> <p>Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)</p> <p>Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)</p> <p>Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)</p>	3	–	
<p>c) Színház és dráma</p> <p>–</p> <p>Katona József: Bánk bán</p> <p>Irodalom és zene</p> <p>Erkel Ferenc: Bánk bán</p> <p>Irodalom és tévéjáték</p> <p>Kisfaludy Károly: A kérők</p> <p>Bohák György: A kérők</p>	5		
X. A romantika irodalma	12	A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben	kors tílus ,

		<p>Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése</p> <p>Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben</p> <p>Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése</p> <p>A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként</p> <p>Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből</p> <p style="text-align: center;">–</p>	<p>romantika,</p> <p>verses regény,</p> <p>történelmi regény,</p> <p>felesleges ember</p>
a) Az angolszász romantika	4	–	–
George Byron egy szabadon választott művéből részlet			
<p>Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Richard Thorpe: Ivanhoe</p> <p>Irodalom és film/tévéjáték</p> <p>Jane Austen: Büszkeség és balítélet</p> <p>Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet</p> <p>vagy: más Jane Austen-regény adaptációja</p> <p>Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság</p> <p>Edgar Allan Poe: A kút és az inga</p> <p>Edgar Allan Poe: A fekete macska</p> <p>Edgar Allan Poe: A holló</p>			
b) A francia romantika	2		

Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)			
Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása			
Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása			
c) A német romantika	1		
Heinrich Heine: Loreley Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento			
d) Az orosz romantika	4		
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek) Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma			
e) A lengyel romantika	1		
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)			
XI. A magyar romantika irodalma	36		
A) Életművek a magyar romantika irodalmából	1		
a) Vörösmarty Mihály	0		
	–	A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint	rapszódia, a, drámai költemény
			–

		<p>Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése</p> <p>Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése</p> <p>A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése</p> <p>Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi hátterének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban</p> <p>A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése</p> <p>Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása</p>	
<p><u>Líra</u> Szózat Gondolatok a könyvtárban A merengőhöz Az emberek Előszó A vén cigány</p> <p><u>Dramai költemény</u> Csongor és Tünde</p> <p><u>Epika</u> Zalán futása (Első ének, részlet) Magyarország címere Virág és pillangó Liszt Ferenchez Az élő szobor Ábránd Fóti dal</p>			
b) Petőfi Sándor	1 5	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban	népiessé g,

		<p>megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén</p> <p>Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése</p> <p>A költő epikájának (<i>Az apostol, A helység kalapácsa</i>) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül</p> <p>Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai</p> <p>A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében</p> <p>Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében</p> <p>A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése</p> <p>A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történeteiben</p>	<p>életkép, zsánerké</p> <p>P, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdialógus, tájlíra, lírai realizmus, látomás költészet, zsenikultusz</p> <p>–</p>
<p><u>Líra</u></p> <p>A négyökrös szekér</p> <p>A bánat? egy nagy oceán</p> <p>A természet vadvirága</p> <p>Fa leszek, ha...</p> <p>Reszket a bokor, mert...</p> <p>Minek nevezzetek?</p> <p>Egy gondolat bánt engemet</p> <p>A puszta, télen vagy Kis-Kunság</p> <p>A XIX. század költői</p> <p>Fekete-piros dal</p> <p>Hortobágyi kocsmárosné</p> <p>Isten csodája</p> <p>A virágnak megtiltani nem lehet</p> <p>Szeget szeggel</p> <p>Csokonai</p> <p>Megy a juhász számaron</p> <p>Szeptember végén</p> <p>Beszél a fákkal a bús őszi szél</p>			

<p>Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes Pacsirtaszót hallok megint Szabadság, szerelem</p> <p><u>Epika</u> A helység kalapácsa (részlet) Az apostol (részlet) Úti levelek (részletek)</p>			
<p><i>c) Jókai Mór</i></p>	<p>1 0</p>	<p>Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása</p> <p>Legalább egy regény önálló elolvasása</p> <p>Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe</p> <p>A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése</p> <p>Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal</p> <p>Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével</p>	<p>irányregény, utópia, szigetutópia</p> <p>–</p>
<p><u>Elbeszélések</u> A tengerszem tündére A huszti beteglátogatók</p> <p>A megölt ország A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző</p>	<p>2</p>		

Regények Az arany ember Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok	8		
B) Tudományos élet a romantika korában – Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet) Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet) Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet) Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)	1	–	nemzeti szemlélet, korszerű népiesség –
Összes tanórák száma	144		

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből).
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

11-12. évfolyam

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képessé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésselvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „A XX. századi történelem az irodalomban” című anyagrész. A *témakör* oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem katalizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjék erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk.

Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvműveinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésselvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.

A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

IRODALOM 11. ÉVFOLYAM			
TÖRZSANYAG	ÓRASZÁM	FEJLESZTÉSI FELDATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
I. A klasszikus modernség irodalma			
A) A nyugat-európai irodalom	10		

<p>Charles Dickens: Twist Olivér Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)</p> <p>Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás) Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek</p>			
<p>Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)</p>	5		
<p>B) Az orosz irodalom</p>	10	<ul style="list-style-type: none"> - Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása - Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása - A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján - A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése - Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével - Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése - Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban - A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése 	<p>klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma</p>
<p>Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála</p>			

Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)			
a) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)	5		
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	8	<ul style="list-style-type: none"> – A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése – A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása – A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény jellemzőinek számbavétele – A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók) 	szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő
<u>Charles Baudelaire</u> A Romlás virágai – Előszó Az albatrosz Egy dög Kapcsolatok	5		
<u>Paul Verlaine</u> Őszi chanson Költészettan Holdfény	2		
<u>Arthur Rimbaud</u>	1		

A magánhangzók szonettje Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)			
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában I. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	28		
Arany János	10	<ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján – Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek) – Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése – A költő epikájának (Toldi estéje, Buda halála) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével – A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében – Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykorósi évek, Őszikék) – Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása – Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése – Az Arany-életmű befogadástörténetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése 	ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus
• Epika			

<p>Toldi estéje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Balladák Ágnes asszony V. László Vörös Rébék • Líra Fiarnak Letésem a lantot Kertben Epilógus Kozmopolita költészet Mindvégig <p>Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek) A walesi bárdok Tetemre hívás Híd-avatás Tengeri-hántás Visszatekintés Széchenyi emlékezete Az örök zsidó Őszikék Tamburás öreg úr Sejtelem A tölgyek alatt</p>			
<p>a) Mikszáth Kálmán – Az a fekete folt Anna tartozása A bányai csoda Beszterce ostroma Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai</p> <p>Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)</p>	<p>8</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása – Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása – A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában – Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban 	<p>különc, donquijoteizm us</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése – Mikszáth egy művében a külön szerepének tanulmányozása – Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben 	
2. Színház- és drámatörténet			
–			
Madách Imre: Az ember tragédiája Mózes	10	<ul style="list-style-type: none"> – Madách Imre Az ember tragédiája című művének közös órai feldolgozása – A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése – A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet – A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása – Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?) – Ezmék, nemek harcának vizsgálata a műben 	emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából	8	<ul style="list-style-type: none"> – Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal
a) Tompa Mihály A gólyához A madár, fiaihoz			
b) Gárdonyi Géza Az én falum (részletek)			

<p>A láthatatlan ember (részlet)</p> <p>c) Vajda János Húsz év múlva</p> <p>Népdal Az Isten rabjai (részlet) A virrasztók Az üstökös Reviczky Gyula Magamról Schopenhauer olvasása közben</p>		
<p>a) A magyar irodalom a XX. században A) Életművek a XX. század magyar irodalmából</p>	<p>42</p>	
<p>Herczeg Ferenc</p>	<p>2</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése <p>Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű</p>
<p>Az élet kapuja Fekete szüret a Badacsonyon A hét sváb (részlet)</p>		

<p style="text-align: center;">Színház- és drámatörténet:</p> <p>Bizánc Irodalom és színház Kék róka (részlet)</p>			
<p style="text-align: center;">Ady Endre</p> <p>– Góg és Magóg fia vagyok én... Héja-nász az avaron Harc a Nagyúrral Új vizeken járok Az ős Kaján A Sion-hegy alatt Az Úr érkezése Kocsi-út az éjszakában Emlékezés egy nyár-éjszakára Őrizem a szemed A Tisza-parton Lédával a bálban Vér és arany Sem utódja, sem boldog őse... Az eltévedt lovas Elbocsátó szép üzenet Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz</p>	15	<ul style="list-style-type: none"> – Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái – Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében – A szimbólumok újszerű használata az életműben – A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése – Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése – Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból – Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával – A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása – A Nyugat születése, jelentőségének felismerése – Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása – 	<p>szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés</p>
<p style="text-align: center;">a) Babits Mihály</p> <p>In Horatium A lírikus epilógja Esti kérdés Jobb és bal Mint különös hírmondó... Ősz és tavasz közt</p>	15	<ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével – Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése 	<p>filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, irónia</p>

<p>Jónás könyve; Jónás imája</p> <p>A Danaidák</p> <p>Húsvét előtt</p> <p>Örök kék ég a felhők mögött (részlet)</p> <p>Ádáz kutyám</p> <p>A gazda bekeríti házát</p> <p>Csak posta voltál</p> <p>Balázsolás</p> <p>A gólyakalifa (részlet)</p> <p>Cigány a siralomházban</p>		<ul style="list-style-type: none"> – Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékörzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása – Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával – Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei – Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége 	
<p>d) Kosztolányi Dezső</p> <p>A szegény kisgyermek panasza (részlet: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)</p> <p>Számadás</p> <p>Vörös hervadás</p> <p>Októberi táj</p> <p>Marcus Aurelius</p> <p>Esti Kornél éneke</p> <p>Boldog, szomorú dal</p> <p>Őszi reggeli</p> <p>Halotti beszéd</p> <p>Hajnali részegség</p> <p>Édes Anna</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Kosztolányi Dezső: Pacsirta</p> <p>Ranódy László: Pacsirta</p>	<p>10</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása – A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által – Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése – A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában – A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben 	<p>homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás</p>

<p>Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól</p> <p>Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás</p> <p>A fürdés</p> <p>A kulcs</p>		<p>– Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében)</p>	
<p>B) Portrék a XX. század magyar irodalmából</p>	<p>7</p>		
<p>a) Móricz Zsigmond</p> <p>Tragédia</p> <p>Úri muri</p> <p>Judith és Eszter</p> <p>Barbárok</p> <p>Tündérbert (részlet)</p>	<p>5</p>	<p>– Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata</p> <p>– A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemlet alapfogalmainak segítségével</p> <p>– Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése</p> <p>– Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése</p> <p>– A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése</p> <p>– Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti hátterének feltárása</p> <p>– A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő</p>	<p>naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom</p>
<p>b) Wass Albert</p> <p>Adjátok vissza a hegyeimet!</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!</p> <p>Üzenet haza</p> <p>A fúntineli boszorkány (részlet)</p>			

		<p>esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben – A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása 	
<p>A) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói</p>	<p>1 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – Az Így írtok ti irodalmi jelentőségének megértése – A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	<p>A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia</p>
<p>a) Juhász Gyula</p> <p>Tiszai csönd Anna örök Halotti beszéd Utolsó vacsora Szerелеm</p>	<p>3</p>	<p>–</p>	
<p>b) Tóth Árpád</p>	<p>4</p>	<p>–</p>	
<p>Esti sugárkoszorú Lélektől lélekig Isten oltó-kése Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz Jó éjszakát Álarcosan</p>			
<p>c) Karinthy Frigyes</p>	<p>5</p>		

Így írtok ti (részletek) Találkozás egy fiatalemberrel Tanár úr, kérem (részletek) Utazás a koponyám körül (részlet) Előszó			
Szerb Antal	2		
Budapesti kalauz marslakók számára Utazás és holdvilág (részlet)			
Felhasznált óraszám	137		
Szabadon felhasználható (elmélyítés, gyakorlás, számonkérés) órák száma	7		
Össz óraszám	144		
b) A modernizmus irodalma	17	<ul style="list-style-type: none"> – Irodalmi szövegek és társzművészeti alkotások összehasonlító elemzése – Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben – Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása – Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése – A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata. – Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése – Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése – Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése 	dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern

		<ul style="list-style-type: none"> – A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására. – Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai 	
A) Avantgárd mozgalmak	2		
<p>Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút</p> <p>Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)</p> <p>Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok;</p> <p>Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz</p>			
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai	2		
<p>Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)</p> <p>Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)</p>			

Gottfried Benn: Kék óra Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer			
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai	4		
Franz Kafka: Az átváltozás Franz Kafka: A per (részletek) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita			
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései	6		
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázszi mama			
Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás) Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus			
E) A posztmodern világirodalom	3		

Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek) Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek) Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár Julio Cortázar: Összefüggő parkok			
c) A magyar irodalom a XX. században II.	58		
Életmű a XX. század magyar irodalmából II.			
József Attila Nem én kiáltok Reménytelenül Holt vidék Óda Flóra Kései sirató A Dunánál Tudod, hogy nincs bocsánat Nem emel föl (Karóval jöttél...) Szegényember balladája Medáliák (részlet) Istenem Tiszta szívvel Áldalak búval, vigalommal Tedd a kezed Téli éjszaka Eszmélet Levegőt! Kész a leltár Gyermekké tettél Születésnapomra Nagyon fáj (Talán eltűnök hirtelen...)	12	<ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével – József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszembesítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása – Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal – A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai – József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata – József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival) – Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása 	tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd

(Íme, hát megleltem hazámat...)			
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	9	<ul style="list-style-type: none"> – A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	groteszk, abszurd, egyperces, családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziség
a) Örkény István	5		
Egyperces novellák (részletek)		–	–
b) Szabó Magda	2		
Az ajtó			
Irodalom és film Szabó István: Az ajtó			
c) Kányádi Sándor	2		
Fekete- piros Halottak napja Bécsben Sörény és koponya (részlet) Valaki jár a fák hegyén			
Dél keresztje alatt Csángó passió Hiúság Kuplé a vörös villamosról			

<p>C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából</p>	<p>58</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. – Történelmi kataklizmák és egyéni helytállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében – Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban – Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. <ul style="list-style-type: none"> – A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	<p>életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyas irodalom</p>
<p>a) Metszetek: egyéni utakon</p>	<p>2 5</p>		
<p>-Krúdy Gyula</p>	<p>2</p>		
<p>Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út</p> <p>Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád</p>			
<p>-Szabó Dezső</p>	<p>2</p>		
<p>Feltámadás Makucskán Az elsodort falu (részletek)</p>			
<p>Weöres Sándor</p>	<p>2</p>		
<p>Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.) Psyché (részletek)</p>			
<p>b) Metszetek modernista</p>	<p>a</p>		

irodalomból – a Nyugat alkotói			
-Szabó Lőrinc		–	–
Semmiért Egészen Mozart hallgatása közben Kalibán Dsuang Dszi álma Különbéke Tücsökzene (részletek)			
Radnóti Miklós	10	–	
Járkálj, halálraitélt! Hetedik ecloga Erőltetett menet Razglednicák Első ecloga Tétova óda Nem bírta hát... Levél a hitveshez Törödék A la recherche			
Márai Sándor	2		
Szindbád hazamegy (részlet) Halotti beszéd			
Ottlik Géza	2		
Iskola a határon (részlet) Buda (részlet)			
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból	10		
Dsida Jenő	2	–	
Arany és kék szavakkal Psalmus Hungaricus (részletek)			
Reményik Sándor		–	–

Halotti beszéd a hulló leveleknek Eredj, ha tudsz (részlet) Ahogy lehet			
Áprily Lajos Tavasza a házsongárdi temetőben Március Holló-ének Kolozsvári éjjel	2	–	
Kós Károly Varjú-nemzetség (részlet)	1		
Nyirő József Madéfalvi veszedelem (részlet)	1		
Gion Nándor A kárókatona még nem jöttek vissza	1		
Kovács Vilmos Holnap is élünk	1		
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	2		
Nagy László Ki viszi át a Szerelmet Adjon az Isten Gyöngyszoknya (részlet) Himnusz Minden időben Csodafiú szarvas Tűz	2		
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói	5		

Pilinszky János Halak a hálóban Apokrif Négysoros Harbach 1944 Agonia christiana Nagyvárosi ikonok Nemes Nagy Ágnes A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája		–	–
Mándy Iván Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija	1		
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	10		
Illyés Gyula Puszták népe (részlet)	4		
Sinka István Fekete bojtár vallomásai (részlet)	1		
Csoóri Sándor Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsza Anyám szavai	1		
Metszetek a magyar posztmodern irodalomból			
Tandori Dezső Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása	1		
Hajnóczy Péter A fűtő (részletek)	1		

M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)			
Esterházy Péter	2		
Termelési kisszregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)			
D) Színház- és drámatörténet	7	<ul style="list-style-type: none"> - A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése - Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal - Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban - A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése - A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése 	totalitárius, történelmi dráma
a) Örkény István: Tóték – Irodalom és film Fábrí Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr! Németh László: A két Bolyai (részlet)	4		
b) Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet) Szabó Magda: A macskák szerdája Sütő András: Advent a Hargitán	2		
Csurka István: Házmestersirató Gyurkovics Tibor: Nagyvizit	1		
d) A XX. századi történelem az irodalomban	11	<ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése 	

		<ul style="list-style-type: none"> - Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban - Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása - Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása - Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése 	
a) Trianon	2		
Juhász Gyula: Trianon Babits Mihály: A repülő falu			
Vérző Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső) Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)			
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet) Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás			
b) Világháborúk	1		
Gyóni Géza: Csak egy éjszakára... Magyar katonák dala Alexis levele Alexandrához Polcz Alaine: Asszony a fronton			
c) Holokauszt	2		
Szép Ernő: Emberszag (részlet) Tadeusz Borowski: Kővilág Irodalom és film Török Ferenc: 1945 Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép			

Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság			
Kommunista diktatúra	4		
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek) Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó Faludy György: Kihallgatás Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetecsoport (részlet) Irodalom és film Michael Radford: 1984			
d) 1956	2		
Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld Albert Camus: A magyarok vére (részlet) Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd			
e) Metszetek a kortárs magyar irodalomból A szaktanár által <u>szabadon választott</u> írók, művek	5		
Felhasznált óraszám			

Szabadon felhasználható	119		
Össz óraszám	9		
	128		

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK 9-12. ÉVFOLYAM

A pedagógia történetében nagyon sokféle tanulási és oktatási stratégia létezik. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. Gondolkodni és beszélni tanít (Babits, 1908.). A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A

diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok, stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 3. szakaszának 1-2. évében (9-10. évfolyam) a javasolt tanulásszervezési módok: a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása, az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása, a gamifikáció. Javasolt az összetett gondolkodás kialakítása tanári kalauzzal.

A képzés 3. szakaszának 3-4. évében az önálló, illetve a kooperatív csoportokban kialakított munkavégzés kiemelt jelentőségű az érettségi, illetve a továbbtanulás szempontjából. Ajánlott a hagyományos és digitális technikák bekapcsolása a tananyag-feldolgozásba, az összetett gondolkodási műveletek fejlesztése (absztrakció, elemzés, analógia alapján gondolkodási műveletek felismerése, új gondolkodási műveletek elsajátítása, kognitív struktúrák felismerése és megalkotása, stb.).

Tanulásszervezési módok

Javasolt a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).

Továbbra is javasolt: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.

A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasolt az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Esszéírás, gondolatterképek, fűrtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa). Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára). A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban kiemelt jelentősége van) pl.: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok készítése, meghívott előadók meghallgatása)

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.